

SYLLABUS FOR SEMESTER COURSES IN M.A. MARATHI

As per the University guidelines, we propose the following in connection with the introduction of the semester system from July 2004 onwards at M.A. level.

1. There shall be four semesters for the M.A. programme in Marathi.
2. Each semester will have four courses two CORE courses, one Major Elective and one Minor Elective.
3. If choices in major or minor electives are offered, the student will have to choose only one major or minor elective in a semester. In Major Elective Courses, there are three groups: A, B, & C. If students offered group A for Ist semester, they must continue the same group for the remaining semesters. The same requirement will be applicable for group B & C.
4. There is a pool of Minor Elective Courses. The department will decide which one(s) will be offered in a particular semester.
5. Of these courses, Course Nos. 1 to 8 shall be treated as CORE Courses, Course Nos. 09 to 20 as Major Elective Courses and Course No. 21 to 40 as Minor Elective Courses.
6. The Minor Elective will be taught either in Marathi or Hindi. The Minor Elective Courses are open for all the Departments in Arts Faculty & any other.
7. As per the guidelines of the university, all the courses are of five (5) credits in the following pattern.

I. Departmental CORE Courses 08 × 05 = 40

II. Major Elective (specialization) 04 × 05 = 20

III. Minor Elective 04 × 05 = 20

8. Each course shall carry 100 marks. Of these, 70 marks shall be reserved for theory (end-semester examination) and 30 marks for tutorials/seminars/sessionals (internal assessment). The starred items are meant for detailed study. The theory component of each paper shall be of three hours duration.

PATTERN OF QUESTION PAPER

1. **The pattern of question paper in respect of CORE & Major Elective Courses shall be as follows:**

Section A

- a) Two long answer type questions (500 words each) with internal choice- 2 × 12=24

Section B

- b) Six short answer type questions (200 words each) with internal choice- $6 \times 6=36$

Section C

- c) Ten objective type questions to be answered in a word or sentence each- $10 \times 1 = 10$

2. **The pattern of question paper in respect of Minor Elective Courses shall be as follows:**

Section A

- a) Three long answer type questions (500 words each) with internal choice- $3 \times 12=36$

Section B

- b) Three short answer type questions (250 words each) with internal choice- $3 \times 8=24$

Section C

- c) Ten objective type questions to be answered in a word or sentence each- $10 \times 1 = 10$

SEMESTER : I**Departmental Core Course**

Course I : Modern Marathi Prose & Poetry

Course II: Study of Literary Genre.

Major Elective Course

Group A – Course : Some Modern Trends in Marathi Literature.

Group B – Course : Folk-Literature & Folk Art : Theoretical Study.

Group C – Course : Indian Poetics

Minor Elective Courses

One Minor Elective.

मराठी विभाग

कला संकाय, काशी हिन्दू विश्वविद्यालय

एम०ए० (मराठी) अभ्यासक्रम
[M.A. (Marathi) Syllabus]

Departmental CORE Courses:

Ist Semester:

Course : I Modern Marathi Prose & Poetry

Full Marks: 100

“आधुनिक मराठी गद्य आणि पद्य.”

Text:

70 Marks

Unit-I	1)	‘तणकट’ (कादंबरी) : राजन गवस	14 Marks
Unit-II	2)	‘राजधानी’ (दीर्घ कथा संग्रह) : नागनाथ कोत्तापल्ले	14 Marks
Unit-III	3)	‘वाटा-पळवाटा’ (नाटक) : दत्ता भगत	14 Marks
Unit-IV	4)	‘निवडक नारायण सुर्वे’ (कविता) : संपादन कुसुमाग्रज	14 Marks
Unit-V	5)	‘बिनपटाची चौकट’ (आत्मकथन) : इंदूमती जोधळे	14 Marks
Unit-VI		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	गेल्या अर्धशतकातील कादंबरी – डॉ. विलास खोले.	
	2)	प्रदक्षिणा-खण्ड-2रा	
	3)	मराठी कादंबरी-चिंतन आणि समीक्षा- चंद्रकांत बांदिवडेकर.	
	4)	कथा : संकल्पना आणि समीक्षा – सुधा जोशी.	
	5)	कवितेविषयी : वसंत आबाजी डहाके.	
	6)	अर्वाचीन मराठी काव्यदर्शन : डॉ. अक्षयकुमार काळे.	
	7)	दलित रंगभूमी आणि नाट्यचळवळ – डॉ. मधुकर मोकाशी.	
	8)	नारायण सुर्वे यांची कविता – दिगंबर पाध्ये.	

Course : II Study of Literary Genre:

Full Marks: 100

वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास.

Theory & Text:

70 Marks

Unit-I	1)	वाङ्मयप्रकाराची संकल्पना	10 Marks
Unit-II	2)	कादंबरी वाङ्मयप्रकार	10 Marks
Unit-III	3)	कथा – वाङ्मयप्रकार	10 Marks
Unit-IV	4)	कविता – वाङ्मयप्रकार	10 Marks
Unit-V	5)	नाटक – वाङ्मयप्रकार	10 Marks
Unit-VI	6)	चरित्र – वाङ्मयप्रकार	10 Marks
Unit-VII	7)	आत्मचरित्र – वाङ्मयप्रकार	10 Marks
Unit-VIII		Sessional	30 Marks
		‘प्रत्येक वाङ्मयप्रकारासाठी एक याप्रमाणे समकालीन साहित्यकृतीची (प्रश्नपत्रिका क्र-1 मधील वगळून) निवड करण्यात येईल.	
संदर्भग्रंथ:	1)	साहित्य : अध्यापन आणि प्रकार : संपा० श्री० पु० भागवत व इतर.	
	2)	वाङ्मयाचे अध्यापन – डॉ. गिंडे व डॉ. पुंडे.	
	3)	कथा : संकल्पना आणि समीक्षा – सुधा जोशी.	

	4)	कथा आणि अन्य साहित्यप्रकार – मिलिंद मालशे.
	5)	कवितेविषयी – वसंत आबाजी डहाके.
	6)	वाङ्मयीन संज्ञा – संकल्पनाकोश : संपा. डहाके व इतर.

MAJOR ELECTIVE COURSES [SPECIALIZATION]

GROUP : A Modern Marathi Literature.

आधुनिक मराठी साहित्य

Ist Semester:

Course :

मराठी साहित्यातील कांही आधुनिक प्रवाह.

Full Marks: 100

Unit-I	1)	दलित साहित्य	14 Marks
Unit-II	2)	ग्रामीण साहित्य	14 Marks
Unit-III	3)	जनवादी साहित्य	14 Marks
Unit-IV	4)	आदिवासी साहित्य	14 Marks
Unit-V	5)	समकालीन साहित्य	14 Marks
Unit-VI		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	साहित्याचा अन्वयार्थ : डॉ. नागनाथ कोत्तापल्ले.	
	2)	दलित साहित्य : वेदना आणि विद्रोह : भालचंद्र फडके.	
	3)	निळी पहाट : रा. ग. जाधव.	
	4)	ग्रामीण साहित्य : स्वरूप आणि समस्या : डॉ. आनंद यादव.	
	5)	ग्रामीण साहित्य : स्वरूप आणि शोध : डॉ. नागनाथ कोत्तापल्ले.	
	6)	जनवादी साहित्याच्या दिशेने : या. वा. वडस्कर.	
	7)	आदिवासी साहित्य : स्वरूप आणि समीक्षा – डॉ. विनायक तुमराव.	
	8)	स्वातंत्र्योत्तर वाङ्मयीन प्रवाह-पुस्तक 1ले व 2रे : य. च. म. मुक्त विद्यापीठ	
	9.	समकालीन साहित्य : प्रवृत्ती आणि प्रवाह : संपा० मृणालिनी पाटील व इतर.	

GROUP : B Literature : Cultural Study.

Ist Semester:

Course : लोकसाहित्य व लोककला : सैद्धांतिक अभ्यास. Full Marks: 100

Unit-I		लोकसाहित्य	40 Marks
	a.	लोकसाहित्याचे स्वरूप आणि व्याप्ती.	
	b.	लोककथा व लोकगीते या साहित्यप्रकारांचे स्वरूप व वाङ्मयीन गुणवत्ता.	
	c.	लोकसाहित्याचे संकलन व संशोधन.	
	d.	लोकसाहित्य आणि सामाजिक शास्त्रे.	
Unit-II		लोककला	30 Marks

	a.	चित्रकला	
	b.	लोकनृत्ये	
	c.	लोकसंगीत	
	d.	प्रायोगिक लोककलांचे स्वरूप.	
Unit-III		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	लोकसाहित्यमीमांसा : भाग 1 व 2 – विश्वनाथ शिंदे.	
	2)	लोकसाहित्य (संकल्पना व स्वरूप) – शरद व्यवहारे.	
	3)	लोकसाहित्य : डॉ. तारा भवाळकर.	
	4)	धर्म आणि लोकसाहित्य : दुर्गा भागवत.	
	5)	महाराष्ट्राची लोकनृत्य – नाटयधारा – हिरामन लांजे.	

GROUP : C Literary Theory

Ist Semester:

Course : भारतीय साहित्यशास्त्र.

Full Marks: 100

खालील ग्रंथकारांच्या/साहित्यमीमांसकांच्या भूमिकांचा अभ्यास.

Unit-I		भरतमुनी, भामह, दण्डी, उद्भट व वामन	20 Marks
Unit-II		रुद्रट, आनंदवर्धन, राजशेखर, कुंतक, अभिनवगुप्त	20 Marks
Unit-III		भोज, क्षेमेंद्र, मम्मट	10 Marks
Unit-IV		रामचंद्र-गुणचंद्र, विश्वनाथ, जगन्नाथ पंडित.	20 Marks
Unit-V		लोकसाहित्य आणि सामाजिक शास्त्रे.	
Unit-II		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	भारतीय साहित्यशास्त्र – गं. TM यं. देशपांडे.	
	2)	भारतीय व पाश्चात्य साहित्यविचार : खांडेकर, गोविलकर.	
	3)	प्राचीन भारतीय साहित्यमीमांसा : एक आंकलन – अशोक केळकर.	
	4)	प्राचीन काव्यशास्त्र – र. पं. कंगले.	
	5)	काव्यशास्त्रप्रदीप – स: रा. गाडगीन.	
	6)	वाङ्मयीन संज्ञा – संकल्पना कोश – संपा0 डहाके व इतर.	

SEMESTER : II**Departmental Core Course**

Course I : Medieval Marathi Prose & Poetry.

Course II: Linguistic Study of Marathi.

Major Elective Course

Group A – Some Modernisms in Marathi Literature.

Group B – Study of Marathi Folk-Literature.

Group C – Western Poetics.

Minor Elective Courses

One Minor Elective.

IInd Semester:**Course : I Medieval Marathi Prose & Poetry****Full Marks: 100****“मध्ययुगीन मराठी गद्य आणि पद्य”****Text:****70 Marks**

Unit-I	1)	ज्ञानेश्वरांचे निवडक 100 अभंग / अपार्थिवाचे गाणे. : डॉ. नागनाथ कोत्तापल्ले	20 Marks
Unit-II	2)	तुकारामवचनामृत – संपा० रा. द. रानडे.	20 Marks
Unit-III	3)	स्मृतिस्थळ – संपा. डॉ. रमेश आवलगावकर	20 Marks
Unit-IV	4)	दमयंती स्वयंवर – रघुनाथ पंडित	10 Marks
Unit-V		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	श्री ज्ञानेश्वरांचे तत्त्वज्ञान – शं. दा. पेंडसे.	
	2)	श्री ज्ञानेश्वर नवदर्शन – संपा. भारदे आणि इतर.	
	3)	संत तुकाराम – वा. सी. बेंद्रे.	
	4)	संत तुकारामांची जीवननिष्ठा – ल. का. मोहरीर.	
	5)	श्रीगोविंदप्रभुविषयक साहित्य : शोध आणि समीक्षा – डॉ. अविनाश आवलगावकर.	
	6)	पंडिती काव्य – संपा. डॉ. के. ना. वाटवे.	

IInd Semester:**Course : II Linguistic Study of Marathi****Full Marks: 100****“मराठीचा भाषिक अभ्यास”**

Unit-I		भाषा व भाषाशास्त्र भाषा कुलाची संकल्पना	10 Marks
Unit-II		भाषेची उत्पत्ती मराठी भाषेची उत्पत्ती मराठीची पूर्वपीठिका मराठी शब्दांची व्युत्पत्ती मराठीचे कालिक भेद मराठीचे प्रांतिक भेद	25 Marks
Unit-III		ध्वनिविचार अर्थ विचार	15 Marks
Unit-IV		प्रमाणभाषा व बोली मराठीच्या प्रमुख बोली मराठीवर इतर भाषांचा परिणाम	20 Marks
Unit-V		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	मराठीचा भाषिक अभ्यास : संपा. मु. श्री. कानडे.	
	2)	सुबोध भाषाशास्त्र – प्र. न. जोशी.	
	3)	मराठीचे भाषाशास्त्र – गोसावी, वैद्य, सहस्त्रबुद्धे व देव.	
	4)	आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन – मिलिंद मालशे.	

IInd Semester:**Group : A.****Course : मराठी साहित्यातील काही आधुनिक विचारप्रणाली Full Marks: 100**

Unit-I	1)	स्त्रीवाद	15 Marks
Unit-II	2)	देशीवाद	15 Marks
Unit-III	3)	अस्तित्ववाद	15 Marks
Unit-IV	4)	मार्क्सवाद	15 Marks
Unit-V	5)	वसाहतोत्तर वाद	10 Marks
Unit-VI		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	स्त्रीवादी समीक्षा : संकल्पना आणि उपयोजन : डॉ. मंगला वरखेडे.	
	2)	समीक्षेतील नव्या संकल्पना : संपा. डॉ. मनोहर जाधव.	
	3)	टीकास्वयंवर : भालचंद्र फडके.	
	4)	मार्क्सवादी साहित्यविचार : डॉ. के. रं. शिरवाडकर.	
	5)	वाङ्मयीन संज्ञा – संकल्पना कोश – संपा. डहाके व इतर.	

IInd Semester:**Group : B.****Course : मराठी लोकसाहित्याचा अभ्यास Full Marks: 100**

Unit-I	1)	मराठी लोकसाहित्याचे प्रकार : परंपरा, स्वरूप व विशेष.	40 Marks
	a.	लोकगीते.	
	b.	लोककथागीते.	
	c.	लोककथा	
	d.	उखाणे, म्हणी व वाक्संप्रदाय.	
Unit-II	2)	मराठीतील लोकविधी, रूढीप्रथा व लोकसमजुती	30 Marks
Unit-VI		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	लोकसाहित्याचे स्वरूप – प्रभाकर मांडे.	
	2)	लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह – प्रभाकर मांडे.	
	3)	लोकसाहित्य : शोध आणि समीक्षा – रा. चिं. ढेरे.	
	4)	लोकसाहित्य : तारा भवाळकर.	
	5)	महाराष्ट्राचा देव्हारा – रा. चिं. ढेरे.	

IInd Semester:**Group : C.****Course : पाश्चात्य साहित्यशास्त्र : Full Marks: 100****(खालील पाश्चात्य साहित्यमीमांसक व समीक्षक यांच्या भूमिकांचा विचार)**

Unit-I	1)	प्लेटो, अॅरिस्टॉटल, कांट, क्रोचे.	25 Marks
Unit-II	2)	हेगेल, कॉलिंगवुड, विटगन्स्टाईन, कॉडवेल.	20 Marks
Unit-III	3)	बेंजामिन वॉल्टर, कोलरीज, देरिदा, हुसेल, आय. ए. रिचर्ड्स	15 Marks

Unit-IV	4)	होरेस, वर्डस्वर्थ व इतर.	10 Marks
Unit-VI		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथः	1)	भारतीय व पाश्चात्य साहित्यविचार : खांडेकर, गोविलकर.	
	2)	ऑरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र : गो. वि. करंदीकर.	
	3)	The Attack on Literature : Wellek, Rene.	
	4)	साहित्य सिद्धांत ' अनुवाद ' स. गं. मालशे.	
	5)	वाङ्मयीन संज्ञा – संकल्पना कोश ' संपा. डहाके व इतर.	

SEMESTER : III

Departmental Core Course

Course I : History & Trends in Modern Marathi Literature

Course II: History of Marathi Literature. From beginning to 1800 A.D.

Major Elective Course

Group A – Course : Extensive Study of Selective Literature.

Group B – Course : Cultural Background of Marathi Literature.

Group C – Course : Aesthetics

Minor Elective Courses

One Minor Elective.

IIIrd Semester:

Course I : History & Trends in Modern Marathi Literature Full Marks: 100

मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास – अर्वाचीन कालखंड.

इ.स. 1881 ते इ.स. 2000 या कालखंडातील मराठी वाङ्मयाचा इतिहास. पुढील वाङ्मयप्रकारांच्या अनुषंगाने.

Unit-I	1)	कविता	10 Marks
Unit-II	2)	नाटक	10 Marks
Unit-III	3)	कादंबरी	10 Marks
Unit-IV	4)	कथा	10 Marks
Unit-V	5)	ललित लेखन	10 Marks
Unit-VI	6)	चरित्र-आत्मचरित्र	10 Marks
Unit-VII	7)	इतर वाङ्मय	10 Marks
Unit-VIII		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – खंड 1 व 2 – डॉ. अ. ना. देशपांडे.	
	2)	मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास – अर्वाचीन काल – प्र. न. जोशी.	
	3)	मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – खंड सहावा व सातवा – महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.	
	4)	History of Modern Marathi Literature Vol. I & II – Maharashtra Sahitya Parishad, Pune.	
	5)	प्रदक्षिणा	

IIIrd Semester:

Course II : History of Marathi Literature from beginning to 1800 A.D.

मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास – प्राचीन कालखंड.

Full Marks: 100

(प्रारंभापासून इ.स. 1800 पर्यंतच्या कालखंडातील प्रमुख ग्रंथकार व त्यांच्या साहित्यकृतींचा अभ्यास.)

Unit-I	1)	प्रमुख महानुभाव ग्रंथकार	50 Marks
		ज्ञानदेव, नामदेव व त्यांचे समकालीन संत.	10 Marks
		मुकुंदराज	10 Marks
		एकनाथ, तुकाराम, रामदास व संतकवयित्री	10 Marks
		मुक्तेश्वर, रघुनाथ पंडित, वामन पंडित, श्रीधर व मोरोपंत	10 Marks
Unit-II		बखर वाङ्मय	20 Marks
		शाहिरी वाङ्मय	
Unit-III		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास – प्राचीन कालखंड – प्र. न. जोशी.	
	2)	प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – खंड 1 व 2 – शं. गो. तुळपुळे.	
	3)	प्राचीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप – ह. श्री. शेणोलीकर.	
	4)	प्राचीन मराठी गद्य : प्रेरणा आणि परंपरा : श्री. रं. कुलकर्णी	

IIIrd Semester:

Group : A.

Course : Extensive Study of Selective Literature.

काही साहित्यकृतींचा सविस्तर अभ्यास.

Full Marks: 100

Unit-I		कथा (Story)	25 Marks
	a.	“अधांतर” – विजया राजाध्यक्ष (कथासंग्रह)	
	b.	“काजळमाया” – जी. ए. कुलकर्णी (कथासंग्रह)	
Unit-II		कादंबरी (Novel)	45 Marks
	a.	“दुःखाचे श्वापद” – रंगनाथ पठारे (कादंबरी)	
	b.	“सात सक्कं त्रेचाळीस – किरण नगरकर (कादंबरी)	
	c.	“डांगाणी” – डॉ. अनिल सहस्त्रबुद्धे (कादंबरी)	
Unit-III		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	कथा : संकल्पना आणि समीक्षा – सुधा जोशी.	
	2)	समकालीन साहित्य : प्रवृत्ती आणि प्रवाह : मृणालिनी पाटील व इतर (संपा.)	
	3)	गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी : डॉ. विलास खोले.	
	4)	आदिवासी साहित्य : स्वरूप आणि समीक्षा – विनायक तुमराम	
	5)	जी. ए. : जीवनदृष्टी आणि प्रतिभासृष्टी : प्रा. स. TM यं. कुल्ली	

IIIrd Semester:

Group : B.

Course : मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी.

Full Marks: 100

Unit-I		संस्कृतीचे स्वरूप, संस्कृती व साहित्य: परस्परसंबंध.	14 Marks
Unit-II		महानुभाव, वारकरी, दत्त व समर्थ या संप्रदायांचे स्वरूप व कार्य	14 Marks
Unit-III		इंग्रजी राजवटीचा प्रारंभकाळातील महाराष्ट्रीय जीवनावरील परिणाम: धर्म विचार, शिक्षण संस्था, छापखाने, व इंग्रजी वाङ्मय यांचा महाराष्ट्रीय समाजवरील व मराठी वाङ्मयावरील परिणाम.	14 Marks
Unit-IV		धर्मविषयक उदारमतवादी चळवळी: परमहंस सभा, प्रार्थना समाज, सत्यशोधक समाज यांचा मराठी वाङ्मयावर झालेला परिणाम.	14 Marks
Unit-V		बहुजन समाजाच्या उन्नतीच्या चळवळी व स्त्रीविषयक सुधारणेचे विविध प्रयत्न.	14 Marks
Unit-VI		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	आधुनिकता आणि परंपरा – एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्र: संपा. राजेंद्र व्होरा.	
	2)	महाराष्ट्र संस्कृती: घडण आणि विकास – ह. श्री. शेणोलीकर व प्र. न. देशपांडे.	
	3)	अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी: सदा क-हाडे.	
	4)	पाच भक्ती संप्रदाय – र. रा. गोसावी.	

IIIrd Semester:

Group : C.

Course : Aesthetics

Full Marks: 100

सौंदर्यशास्त्र.

Unit-I		सौंदर्यशास्त्राचे स्वरूप	10 Marks
Unit-II		सौंदर्य विधानाचे स्वरूप	10 Marks
Unit-III		आविष्कारवाद – कांट आविष्कारवाद – हेगेल ते कॉलिंगवूड.	10 Marks
Unit-IV		उत्पत्तीसिद्धांत	10 Marks
Unit-V		सौंदर्यास्वादविचार	10 Marks
Unit-VI		कला व नीती कला व सत्य कला व रूप.	10 Marks
Unit-VII		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	सौंदर्यमीमांसा – रा. भा. पाटणकर.	
	2)	सौंदर्य आणि साहित्य: बा. सी. मर्ढेकर.	
	3)	सौंदर्यानुभव – प्रभाकर पाध्ये.	
	4)	सौंदर्यविचार – राजीव नाईक व इतर.	

SEMESTER : IV

Departmental Core Course

Course I : Principles of Literacy Criticism & Marathi Criticism.

Course II: Marathi Grammar, Prosody & Trope.

Major Elective Course

Group A – Course : Extensive Study of Selective Literature.

Group B – South India, Outside Maharashtra: Culture & Literature.

Group C – Literature & Other Social Sciences.

Minor Elective Courses

One Minor Elective.

IVth Semester:

Course : I Principles of Literary Criticism & Marathi Criticism

वाङ्मयीन समीक्षेची तत्त्वे आणि मराठी समीक्षा. Full Marks: 100

Unit-I		साहित्याचे स्वरूप व प्रयोजन साहित्याची भाषा साहित्यसमीक्षेचे स्वरूप व कार्य.	20 Marks
Unit-II		आस्वादक समीक्षा समाजशास्त्रीय समीक्षा मार्क्सवादी समीक्षा मनोवैज्ञानिक समीक्षा आदिबंधात्मक समीक्षा शैली वैज्ञानिक समीक्षा स्त्रीवाद समीक्षा.	15 Marks
Unit-III		समीक्षेतील नव्या संकल्पना	10 Marks
Unit-IV		महत्वाचे मराठी समीक्षक	25 Marks
Unit-V		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	मराठी समीक्षेची वाटचाल : गो. म. कुलकर्णी.	
	2)	निवडक मराठी समीक्षा – संपा. पवार/हातकणंगलेकर.	
	3)	मराठी टीकाकार – जोगळेकर, म. वि. गोखले.	
	4)	नवसमीक्षा : काही विचारप्रवाह – गो. म. कुलकर्णी.	
	5)	समीक्षेची नवी रूपे – गंगाधर पाटील.	
	6)	टीका स्वयंवर – भालचंद्र नेमाडे.	
	7)	साहित्याची भाषा – भालचंद्र नेमाडे.	
	8)	समीक्षेतील नव्या संकल्पना – संपा. मनोहर जाधव	

IVth Semester:

Course : II Marathi Grammar, Prosody & Trope

मराठी व्याकरण, छंद आणि अलंकार.

Full Marks: 100

Unit-I	1)	मराठीचे व्याकरण	25 Marks
Unit-II	2)	मराठीतील छंदोरचना	25 Marks
Unit-III	3)	मराठीतील अलंकार	20 Marks
Unit-IV		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	मराठीचे व्याकरण : लीला गोविलकर.	
	2)	मराठी व्याकरणप्रदीप : मो. रा. वाळिंबे.	
	3)	मराठी छंदोरचनेचा विकास : ना. ग. जोशी.	
	4)	मराठी छंद : वि. का. राजवाडे.	
	5)	छंदोरचना : माधवराव पटवर्धन.	
	6)	अलंकार व वृत्ते – वि. म. कुलकर्णी.	
	7)	छंदोलंकार – ग. वि. देशपांडे.	

IVth Semester:

Group : A.

Course : II Extensive Study of Selective Literature

काही साहित्यकृतींचा सविस्तर अभ्यास.

Full Marks: 100

Unit-I		कविता : (Poetry)	30 Marks
	a.	“कविता दशकाची” – संपा. मंगेश पाडगावकर.	
	b.	“आणि पुढे काय झाले” – लोकनाथ यशवंत.	
	c.	“अजूनही” – शशिकांत हििंगोणेकर	
Unit-II		नाटक (Play)	20 Marks
	a.	“एक शून्य बाजीराव” – चित्र TM यं. खानोलकर	
	b.	“गिधाडे” – विजय तेंडूलकर	
Unit-III		आत्मचरित्र (Autobiography)	20 Marks
	a.	झोंबी – आनंद यादव.	
	b.	गावकी – रुस्तुम अचलखांब.	
Unit-IV		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	अर्वाचीन मराठी काव्यदर्शन : डॉ. अक्षयकुमार काळे.	
	2)	दलित विद्रोह : अर्जुन डांगळे.	
	3)	दलितांची आत्मकथने : संकल्पना व स्वरूप – वासुदेव मुलाटे.	
	4)	दलित आत्मचरित्रे : साहित्य आणि समाज : डॉ. रमेश धोंगडे.	
	5)	मराठी नाटक : स्वातंत्र्योत्तर काल (1947 ते 1990) : वि. भा. देशपांडे.	

IVth Semester:

Group : B.

Course : South India Outside Maharashtra : Culture & Literature

‘महाराष्ट्रेतर दक्षिणभारत: संस्कृती व साहित्य’.

Full Marks: 100

Unit-I		दक्षिण भारतातील लोकजीवन.	15 Marks
Unit-II		दक्षिण भारतीय संस्कृतीचे स्वरूप.	15 Marks
Unit-III		दक्षिण भारतीय कलाजगत.	10 Marks
Unit-IV		दक्षिण भारतातील साहित्य – (कन्नड, कोकणी, मल्याळी व तेलगु साहित्याचा स्थूल परिचय)	25 Marks
Unit-V		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	दक्षिण भारत : एक आनंद पर्यटन : मनोहर वि. गोखले.	
	2)	प्राचीन भारतीय कला : म. श्री. माटे.	
	3)	भारतीय संस्कृतीकोश (खंड-4) – संपा. पं. महादेवशास्त्री जोशी.	
	4)	मराठी विश्वकोश – खंड-7 – महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडल.	
	5)	मराठी विश्वकोश – खंड-3 – महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडल.	
	6)	मराठी विश्वकोश – खंड-12 – महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडल.	
	7)	कन्नड साहित्याचा इतिहास – गौरव कुलकर्णी – साहित्य अकादमी.	
	8)	मल्याळम साहित्याचा इतिहास – गो. म. कुलकर्णी – साहित्य अकादमी.	

IVth Semester:

Group : C.

Course : साहित्य व इतर सामाजिक शास्त्रे यांचे अनुबंध. **Full Marks: 100**

Unit-I		सामाजिकशास्त्रे आणि साहित्य : अनुबंध मानव जीवन आणि साहित्यव्यवहार साहित्य आणि समाज : तात्त्विक विचार.	25 Marks
Unit-II		अर्थशास्त्र आणि साहित्य इतिहास आणि साहित्य समाजशास्त्र आणि साहित्य मानसशास्त्र आणि साहित्य शिक्षण आणि साहित्य राज्यशास्त्र आणि साहित्य.	45 Marks
Unit-III		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	सामाजिक शास्त्रे आणि साहित्य : अंतःसंबंध – डॉ. ह. श्री. साने.	
	2)	प्रबोधनातील पाऊलखुणा – संपा. निर्मलकुमार फडकुले.	
	3)	राजकीय चळवळ आणि मराठी नाटयसृष्टी – ना. कृ. शनवारे.	
	4)	साहित्य व सामाजिक संदर्भ – रा. ग. जाधव.	
	5)	वाङ्मयीन संज्ञा – संकल्पना कोश – संपा. डहाके व इतर.	

MINOR ELECTIVE COURSES

Course : I Comparative Literature

Full Marks: 100

तौलनिक साहित्य

तौलनिक साहित्य : सिद्धांत व उपयोजन

Unit-I		तौलनिक साहित्य : संकल्पना व इतिहास प्रभाव आणि प्रभव (Influence & Reception).	25 Marks
Unit-II		आशय सूत्रांचा अभ्यास (Thematic Study).	15 Marks
Unit-III		भाषांतर : तौलनिक साहित्याचे महत्त्वपूर्ण साधन.	10 Marks
Unit-IV		भारतीय साहित्याची संकल्पना भारतीय संदर्भात तौलनिक साहित्याचे कार्य.	20 Marks
Unit-V		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	तौलनिक साहित्य : वसंत बापट.	
	2)	तौलनिक साहित्य : तत्त्वे – सं. चंद्रशेखर जहागीरदार.	
	3)	तौलनिक साहित्य : नवे सिद्धांत आणि उपयोजन : आनंद पाटील.	
	4)	Comparative Study of Literature : S.S. Prawar.	

**Course : II [Comparative Literature : Comparative Study of Hindi-
Marathi Literature]**

Full Marks: 100

तौलनिक साहित्य : हिंदी-मराठी साहित्याचा तुलनात्मक अभ्यास.

Unit-I		हिंदी साहित्य : (कोणत्याही दोन कलाकृती)	
	a.	यामा / दीपशीखा – महोदवी वर्मा (कविता)	
	b.	आधे-अधूरे – मोहन राकेश (नाटक)	
	c.	मैला आँचल – फणीश्वरनाथ रेणू	
	d.	एक सुलगती खामोशी – नरेंद्र मोहन	
	e.	नदी के द्वीप – अज्ञेय	
	f.	त्यागपत्र – जैनेंद्र	
	g.	गोदान – प्रेमचंद	
	h.	कोणतीही एक समकालीन कलाकृती	
Unit-II		मराठी साहित्य : (कोणत्याही दोन कलाकृती)	
	a.	कोसला – भालचंद्र नेमाडे (कादंबरी)	
	b.	गर्भरेशीम – इंदिरा संत (काव्य)	
	c.	घाशीराम कोतवाल – विजय तेंडूलकर	
	d.	बळी – विभावरी शिरूरकर (कादंबरी)	
	e.	पण लक्षात कोण घेतो? – ह. ना. आपटे. (कादं.)	
	f.	एका मुंगीचे महाभारत – गंगाधर गाडगीळ (आत्मकथन)	
	g.	युद्ध सुरू आहे – शशिकांत हिंगोणेकर (दलित काव्य)	
संदर्भग्रंथ:	1)	आधुनिक भारतीय साहित्य : साहित्य अकादमी, दिल्ली.	
	2)	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – अ. ना. देशपांडे.	
	3)	हिंदी उपन्यास – डॉ. शिवनारायण श्रीवास्तव	
	4)	आधुनिक साहित्य – नंददुलारे वाजपेयी	

**Course : III [Comparative Literature : Comparative Study of Marathi-
Bengali Literature]**

Full Marks: 100

तौलनिक साहित्य : मराठी-बंगाली साहित्याचा तुलनात्मक अभ्यास.

Unit-I		बंगाली साहित्य : (खालील पैकी दोन कलाकृती)	
	a.	“देवदास” – शरच्चंद्र चट्टोपाध्याय	
	b.	“आरण्यक” – बिभुतिभूषण बंडोपाध्याय	
	c.	“गणदेवता” – ताराशंकर बंडोपाध्याय	
	d.	“तिस्तेकाटाचा वृत्तांत” – देवेश राय	
	e.	“योगायोग” – रवींद्रनाथ टागोर	
	f.	किंवा समकालीन कोणतीही कलाकृती	
Unit-II		मराठी साहित्य : (खालील पैकी दोन कलाकृती)	
	a.	“पण लक्षात कोण घेतो?” – ह. ना. आपटे	
	b.	“एका मुंगीचे महाभारत” – गंगाधर गाडगीळ	
	c.	कोसला – भालचंद्र नेमाडे	
	d.	उपरा – लक्ष्मण माने	
	e.	एकेक पान गळावया – गौरी देशपांडे	
	f.	किंवा समकालीन कोणतीही कलाकृती	
संदर्भग्रंथ:	1)	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – अ. ना. देशपांडे.	
	2)	बंगाली साहित्याचा इतिहास – सुकुमार सेन.	

Course : IV [Hindi-Marathi "Bhakti-Sahitya]

Full Marks: 100

हिंदी-मराठी भक्तिसाहित्य

Unit-I		हिंदीतील भक्तीसंप्रदाय, उत्तर भारतातील संतपरंपरा	15 Marks
Unit-II		मराठीतील भक्तीसंप्रदाय – ओळख	15 Marks
Unit-III		पुढील कवींचा विशेष अभ्यास – नामदेव, तुकाराम, कबीर, सूरदास.	40 Marks
Unit-IV		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	पाच भक्तीसंप्रदाय – र. रा. गोसावी.	
	2)	नाथ संप्रदाय – आचार्य हजारीप्रसाद द्विवेदी.	
	3)	हिंदी साहित्य में निर्गुण संप्रदाय – डॉ. बडधवाल.	
	4)	संतसाहित्य – डॉ. राधेशाम दुबे.	
	5)	हिंदी को मराठी संतों की देन – डॉ. भगीरथ मिश्र.	
	6)	सेतु – श्री. रं. कुलकर्णी.	
	7)	उत्तर भारत की संतपरंपरा – परशुराम चतुर्वेदी.	

Course : V [Comparative Literature : Urdu-Marathi Literature]

Full Marks: 100

तौलनिक साहित्य : उर्दू-मराठी साहित्याचा तुलनात्मक अभ्यास.

Unit-I		उर्दू साहित्य	
	a.	मंटो के अफसाने : सादत हसन मंटो	
	b.	टेढी लकीर : इसमत चोगताई	
	c.	आग का दरिया : कुर्रतुल ऐन हैदर	
	d.	और इन्सान मर गया : रामानंद सागर.	

	e.	दिवान-ए-गालिब : गालिब	
	f.	बीसवीं सदी की उर्दु शायरी : साहित्य अकादमी	
	g.	बशीर बद्र की गज़ले : बशीर बद्र	
	h.	समकालीन कोणतीही कलाकृती.	
Unit-II		मराठी साहित्य	
	a.	गज्जलांजली – माधव जूलियन	
	b.	शोधयात्रा – अरुण साधू	
	c.	मला काय त्याचे – वि. दा. सावरकर	
	d.	फार उशीर केलास –	
	e.	एल्गार व इतर कविता – सुरेश भट.	
संदर्भग्रंथ:	1)	बीसवीं सदी का उर्दु अदब – संपा. गोपीचंद नारंग.	
	2)	समकालीन मराठी साहित्य – प्रवृत्ती आणि प्रवाह – संपा. मृणालिनी पाटील.	

Course : VI [Philosophy in Regional Languages : Dyaneshwar, Eknath & Ramdas]

Full Marks: 100

Unit-I		“ज्ञानेश्वरी”	
Unit-II		“एकनाथी भागवत”	
Unit-III		“दासबोध”	
Unit-IV		Sessional	
संदर्भग्रंथ:	1)	ज्ञानेश्वर – नवदर्शन : सं. स. गं. मालशे.	
	2)	श्री ज्ञानेश्वरी – चिंतन आणि चर्चा – म. ना. अदवंत.	
	3)	ज्ञानेश्वरीतील योग चतुष्टय – म. ना. अदवंत.	
	4)	ज्ञानदेवीची आराधना – मनोहर ग्रंथमाला प्रकाशन, पुणे – शांताराम	
	5)	‘वारक-यांची गीता : ज्ञानेश्वरी’ – ज्ञानेश्वरी चे अंतरंग – हे. वि. इनामदार.	
	6)	ज्ञानेश्वरी दशरूप दर्शन – वि. रा. करंदीकर.	
	7)	ज्ञानेश्वरी विरुद्ध गीता – कवीश्वर गजानन वासुदेव अस्मिता प्र. पुणे.	
	8)	ज्ञानेश्वरी व विसावे शतक – गो. म. कुलकर्णी – स्नेहवर्धन, पुणे.	
	9)	एकनाथी भागवताचा अभ्यास – दा. वि. कुलकर्णी.	
	10)	संत एकनाथ दर्शन – भीमराव ब. कुलकर्णी – कॉन्टिनेंटल.	
	11)	भागवत आणि भक्ती योग – शंकरमहाराज खंदारकर. (एकनाथ दर्शन – खंड-2रा (भागवत खंड) – एकनाथ संशोधन मंदीर, औरंगाबाद.	
	12)	संताची हे भेटी – मु. श्री. कानडे.	
	13)	श्री समर्थ रामदास – विचार आणि कार्य – श्री ज्ञानेश्वर अ. मंडल, विजापूर.	
	14)	रामदास : वाङ्मय आणि कार्य – न. र. फाटक.	

Course : VII [Philosophy in Regional Languages : Philosophy in

Saint Poetry ("Abhanga")]**Full Marks: 100**

संतांच्या अभंगातून व्यक्त झालेले तत्त्वज्ञान.

Unit-I		ज्ञानेश्वर नामदेव एकनाथ तुकाराम.	35 Marks
Unit-II		जनाबाई बहिणाबाई.	20 Marks
Unit-III		समकालीन इतर संत.	15 Marks
Unit-IV		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	प्राचीन मध्ययुगीन धर्मविचार आणि मराठी संत : लोकवाङ्मय गृह, मुंबई – (स. रा. गाडगीळ).	
	2)	भक्तीचा मळा – शं. गो. तुळपुळे – (कॉन्टि. पुणे)	
	3)	अभंग संकीर्तन – भाग 1 ते 4 – शं. वा. दांडेकर (प्रसाद प्र. पुणे)	
	4)	मराठी संत : काव्य आणि कर्मयोग – अ. ना. देशपांडे (व्हीनस).	
	5)	मराठी का भक्तीसाहित्य – भी. गो. देशपांडे.	
	6)	संत कवयित्री – इंदूमती शेवडे (पॉप्युलर).	
	7)	संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती – गं. बा. सरदार.	

Course : VIII**Promotion and Awareness of Regional Art, Culture & Literature: South India (Deccan) Outside Maharashtra.****Full Marks: 100**

Unit-I		Introduction to South India (Deccan): History, Life-style, Folk-Culture, Social-like, State/Regional Influences etc.	15 Marks
Unit-II		Ancient Art and Culture in South India (Deccan)	10 Marks
Unit-III		Thematic Study of Deccan Art & Literature	20 Marks
Unit-IV		Modern Art and Culture in Deccan	15 Marks
Unit-V		Places of Historical Importance with Reference to Forts, Major Temples, and Caves in Deccan	10 Marks
Unit-VI		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	भारतीय कला व संस्कृति : आर्या व शुक्ला.	
	2)	दक्षिण भारत : एक आनंदपर्यटन : मनोहर वि. गोखले.	
	3)	भारतीय संस्कृतिकोश (खंड-4) : महादेवशास्त्री जोशी.	
	4)	मराठी विश्वकोश- खंड-3, 7 व 11 : महाराष्ट्र राज्य सा. सं. मंडल.	
	5)	कन्नड साहित्याचा इतिहास – साहित्य अकादमी.	
	6)	मल्याळम साहित्याच्या इतिहास – साहित्य अकादमी.	

Course : IX Promotion and Awareness of Regional Art, Culture &**Literature: Maharashtra & Konkan.****Full Marks: 100**

Unit-I		Introduction to Maharashtra : History, Folk-lifestyle, Folk-culture, Social life, Social-cultural Movements and Other	20 Marks
Unit-II		Thematic Study of Marathi Literature and Art in Maharashtra	20 Marks
Unit-III		Tourism Geography of Maharashtra with Reference to Places of Historical Importance, Forts and Major Temples	15 Marks
Unit-IV		Art in Maharashtra a. Folk-art : Paintings, Folk-dance, Folk-music b. Architecture c. Sculpture d. Iconography e. Crafts & Decorative Art f. Modern Trends	15 Marks
Unit-V		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथः	1)	महाराष्ट्र दर्शन : संपा. कृ. पं. देशपांडे.	
	2)	एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्र – खानोलकर	
	3)	महाराष्ट्राचा सांस्कृतिक इतिहास – शं. दा. पेंडसे	
	4)	पाच भक्ती संप्रदाय – र. रा. गोसावी.	
	5)	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – 1 व 2 – अ. ना. देशपांडे.	

Course : X Folkdance and Folkdram in Maharashtra. Full Marks: 100
महाराष्ट्राची लोकनृत्यधारा आणि लोकनाटयधारा.

Unit-I		लोकसंगीत व लोककला.	15 Marks
Unit-II		लोकनाटय : लोकनाटयातील समानता, लोकरंगभूमीची विविध रूपे, पेशवेकालीन शाहीर, पथनाटय रंगभूमी.	15 Marks
Unit-III		लोकरंगभूमीची रूपे : दाक्षिणात्य रंगभूमी, कोकणची रंगभूमी, दशावतारी नाटकांची रूप, झाडीपट्टीतील रंगभूमी.	20 Marks
Unit-IV		लोकनृत्य : नाटयशास्त्राचा प्रभाव असणारी नृत्ये, महाराष्ट्रातील लोकनृत्याचे प्रकार.	20Marks
Unit-V		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथः	1)	महाराष्ट्राची लोकनृत्य – नाटयधारा – हिरामन लांजे.	
	2)	मराठी नाटयपरंपरा – शोध आणि आरवाद – तारा भवाळकर.	
	3)	लोकनाटयांची परंपरा – वि. कृ. जोशी.	
	4)	लोकनागर रंगभूमी – तारा भवाळकर.	

Course : XI Transalation Analysis : Nature & Scope. Full Marks: 100
भाषांतरमीमांसा : स्वरूप आणि व्याप्ती

Unit-I		भाषांतरमीमांसा – ओळख :	40 Marks
	a.	अनुवाद की भाषांतर?	
	b.	भाषांतर मीमांसेचे प्रकार.	
	c.	औपपत्तिक भाषांतरमीमांसा : a. भाषांतर म्हणजे काय? b. भाषांची सापेक्षता c. भाषांच्या अर्थाभिव्यक्तीतील एकरूपता d. भाषाज्ञानातील स्तर e. मूलनिष्ठ भाषांतर आणि लक्ष्यनिष्ठ भाषांतर f. भाषांतराचे प्रकार g. निरनिराळे भाषाव्यवहार आणि भाषांतर प्रकार h. भाषाव्यवहारानुसार भाषांतराचे प्रकार i. भाषांतराचे मूल्यमापन j. भाषांतराची समीक्षा k. भाषांतर : शास्त्र? की कला l. रूपांतर	
	d.	उपयोजित भाषांतर मीमांसा	
	e.	अन्य विद्याशाखीय भाषांतर मीमांसा	
Unit-II		तौलनिक साहित्याभ्यास आणि भाषांतर ललित साहित्याचे भाषांतर प्रादेशिक भाषांमधील साहित्य आणि भाषांतर अनुवादकार्याची भारतातील दुरावस्था	30 Marks
Unit-III		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	भाषांतरमीमांसा-संपा. काळे व सोमण.	

Course : XII Medieval Marathi Literary Chronicles & Shahiri Poetry.

“मराठी बखर आणि शाहिरी वाङ्मय”

Full Marks: 100

Unit-I		सैद्धांतिक	40 Marks
	a.	‘बखर’ शब्दाची व्युत्पत्ती	
	b.	बखर वाङ्मय : स्वरूप आणि प्रयोजनविचार	
	c.	बखर वाङ्मयातील व्यक्तिचित्रण	
	d.	बखर वाङ्मयाची वर्णनशैली, रसाविष्कार व निवेदनकौशल्य	
	e.	शाहिरी काव्य (लावणी व पोवाडा)	
	f.	शाहिरी काव्याच्या प्रेरणा व स्वरूप.	
Unit-II		पाठ्यपुस्तके	30 Marks
	a.	“भाऊसाहेबांची बखर” : संपा. डॉ. भीमराव कुलकर्णी.	
	b.	“पैजण” : सं. म. ना. अदवंत.	
संदर्भग्रंथ:	1)	बखर वाङ्मय: उद्गम आणि विकास – बापूजी संकपाळ.	
	2)	प्राचीन मराठी गद्य : शं. गो. तुळपुळे.	
	3)	प्राचीन मराठी गद्य : प्रेरणा आणि पंरपरा : श्री. रं. कुलकर्णी.	
	4)	मराठी बखर : डॉ. र. वि. हेरवाडकर.	

	5)	मराठी बखर गद्य : डॉ. गं. ब. ग्रामोपाध्ये.
	6)	मराठी लावणी – म. वा. धोंड.
	7)	मराठी काव्याची प्रभात : अ. ब. कोल्हे.
	8)	ओवी ते लावणी – श्री रं. कुलकर्णी.

Course : XIII History of Marathi Theatre

Full Marks: 100

मराठी रंगभूमीचा इतिहास.

Unit-I		लोकरंगभूमी : लळीत, दशावतार इ. महाराष्ट्रातील रंगभूमीची रूपे.	20 Marks
Unit-II		लळित, आणि काला, एकनाथी भारूड, भारूड ते नाटक, गांधळी, पोवाडा, भागवत नाटक.	30 Marks
Unit-III		किर्लोस्करपूर्व मराठी रंगभूमी, मराठी संगीत रंगभूमी.	30 Marks
Unit-IV		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	मराठी रंगभूमीचा इतिहास : श्री. ना. बनहट्टी.	
	2)	मराठी रंगभूमीचा पूर्वरंग : कृ. बा. मराठे.	
	3)	मराठी नाटयपरंपरा : शोध आणि आस्वाद : तारा भावाळकर.	
	4)	मराठी रंगभूमीचा उषःकाल – मु. श्री. कानडे.	
	5)	मराठी नाटयपद : स्वरूप व समीक्षा – डॉ. अ. द. वेलणकर.	
	6)	मराठी नाटयकला आणि नाटयवाङ्मय – श्री. ना. बनहट्टी.	

Course : XIV

History of Marathi Theatre

Full Marks: 100

मराठी रंगभूमीचा इतिहास.

Unit-I		व्यावसायिक रंगभूमी.	15 Marks
Unit-II		प्रायोगिक रंगभूमी.	15 Marks
Unit-III		दलित रंगभूमी.	15 Marks
Unit-IV		रंगभूमीचे अन्य प्रकार.	15 Marks
Unit-V		एकांकिका	10 Marks
Unit-VI		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	मराठी नाटक आणि रंगभूमी – पहिले शतक : वि. भा. देशपांडे.	
	2)	मराठी नाटक – स्वातंत्र्योत्तर काल – 1947–50 – वि. भा. देशपांडे.	
	3)	वाङ्मयीन संज्ञा – संकल्पना कोश – संपा. उहाके व इतर.	
	4)	मराठी नाटयतंत्र – मो. द. ब्रह्मे व इतर (संपा.)	
	5)	मराठी नाटयसमीक्षा – रा. शं. वाळिंबे.	
	6)	मराठी नाटयलेखन तंत्राची वाटचाल – अ. वा. कुलकर्णी.	
	7)	'मराठी नाटक' : माधव मनोहर.	

Course : XV

New Concepts in Criticism

Full Marks: 100

समीक्षेतील नव्या संकल्पना.

Unit-I		आधुनिकतावाद उत्तर आधुनिकतावाद अस्तित्ववाद संरचनावाद वि-रचनावाद वसाहतोत्तरवाद.	45 Marks
Unit-II		मार्क्सवाद स्त्रीवाद गांधीवाद व आंबेडकरवाद देशीयतावाद	25 Marks
Unit-III		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	समीक्षेतील नव्या संकल्पना : संपा. डॉ. मनोहर जाधव.	
	2)	टीकास्वयंवर – भालचंद्र नेमाडे.	
	3)	समीक्षेची नवी रूपे – गंगाधर पाटील.	
	4)	वाङ्मयीन संज्ञा – संकल्पना कोश – संपा. उहाके व इतर.	

Course : XVI

मराठी ग्रामीण साहित्य.

Full Marks: 100

Unit-I		प्राचीन साहित्यातील ग्रामीणता ग्रामीण साहित्याची प्रेरणा.	15 Marks
Unit-II		ग्रामीण साहित्याची भाषा ग्रामीण साहित्यातील जाणिवा व ग्रामीण साहित्याचे स्वरूप. ग्रामीण साहित्याची वाटचाल व तीमधील सामाजिकता ग्रामीण कथा, कादंबरी व कविता यांची स्वरूपवैशिष्ट्ये.	25 Marks
Unit-III		काही ग्रामीण साहित्यकृतींचा वाङ्मयीन अभ्यास 1. "गोतावळा" – आनंद यादव. 2. "पीकपाणी" – इंद्रजित भालेराव. 3. "माणदेशी माणसे" – व्यंकटेश माडगूळकर 4. "जांभळढळ" – भास्कर चंदनशिव.	30 Marks
Unit-IV		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	ग्रामीण साहित्य : स्वरूप आणि समस्या – डॉ. आनंद यादव.	
	2)	ग्रामीण साहित्य : स्वरूप आणि शोध – नागनाथ कोत्तापल्ले.	
	3)	ग्रामीण साहित्य : प्रेरणा आणि प्रयोजन : श्रीराम गुंदेकर.	
	4)	भूमी आणि भूमिका : भास्कर चंदनशिव.	
	5)	ग्रामीण साहित्य : एक चिंतन ' द. ता. भोसले.	
	6)	ग्रामीण साहित्य : रा. रं. बोराडे.	
	7)	ग्रामीण साहित्य : समाज व संस्कृती – आनंद यादव.	

Course : XVII

Literary Movements

Full Marks: 100

वाङ्मयीन चळवळी.

Unit-I		वाङ्मयीन चळवळींमागील कारणमीमांसा महाराष्ट्रातील वाङ्मयीन चळवळींचे स्वरूप.	20 Marks
Unit-II		वाङ्मयबाह्य चळवळी आणि वाङ्मयीन चळवळी.	10 Marks
Unit-III		भक्तिसाहित्याची चळवळ भाषाशुद्धीची चळवळ अनियतकालिकांची चळवळ ग्रामीण साहित्याची चळवळ दलित साहित्याची चळवळ.	40 Marks
Unit-IV		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	वाङ्मयीन संज्ञा – संकल्पना कोश – संपा. डहाके व इतर.	
	2)	टीकास्वयंवर – भालचंद्र नेमाडे.	
	3)	साहित्याचा अन्वयार्थ – डॉ. नागनाथ कोतापल्ले.	
	4)	सारवकरांचे काही लेख.	

Course : XVIII

Dalit Literature

Full Marks: 100

दलित साहित्य.

Unit-I		दलित साहित्याच्या निर्मितीमागील प्रेरणा.	20 Marks
Unit-II		दलित साहित्याचे स्वरूप दलित साहित्याची वाटचाल व त्यामधील सामाजिकता दलित कथा, कविता, आत्मकथन व कादंबरी : स्वरूप व वैशिष्ट्ये	20 Marks
Unit-III		प्रमुख दलित लेखकांच्या लेखनाची वैशिष्ट्ये.	20 Marks
Unit-IV		अन्य भारतीय भाषांमधील दलित साहित्य आणि मराठी दलित साहित्य-तुलनात्मक अभ्यास.	15 Marks
Unit-V		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	दलित साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप – अर्जुन डांगळे.	
	2)	विद्रोही कविता – सं. केशव मेश्राम.	
	3)	दलितांची आत्मकथने – संकल्पना व स्वरूप – मुलाटे.	
	4)	दलित साहित्य : वेदना आणि विद्रोह – भालचंद्र फडके.	
	5)	दलित चळवळ – संपा. शरणकुमार लिंबाळे.	

Course : XIX Feminism & Feministic Literature.

Full Marks: 100

स्त्रीवाद आणि स्त्रीवादी साहित्य.

Unit-I		स्त्रीवादी म्हणजे काय?	10 Marks
Unit-II		स्त्रीमुक्ती चळवळ	10 Marks
Unit-III		स्त्रीवादी साहित्य : मराठी व इतर भारतीय भाषांमधील स्त्री-लेखिका.	20 Marks
Unit-IV		स्त्रीवादी साहित्याची भूमिका स्त्रीवादी समीक्षा.	15 Marks

Unit-V		पाश्चात्य व भारतीय स्त्रीवाद.	15 Marks
Unit-VI		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	स्त्रीजन्माची वाटचाल – भागवत विद्युत.	
	2)	वाङ्मयीन संज्ञा संकल्पना कोश – गणोरकर प्रभा (संपा.)	
	3)	स्त्री मुक्तीच्या महाराष्ट्रातील पाऊलखुणा – जोगळेकर मृणालिनी.	
	4)	भारतीय स्त्रीजीवन – साने गीता.	
	5)	स्त्री-पुरुष तुलना – शिंदे ताराबाई.	
	6)	स्त्रीवादी समीक्षा – डॉ. मंगला वरखेडे.	

Course : XX

Functional Marathi

Full Marks: 100

उपयोजित मराठी.

Unit-I		पत्रलेखन.	10 Marks
Unit-II		वृत्तांतलेखन (वृत्तपत्रातील बातम्या).	10 Marks
Unit-III		नभोवाणी व दूरदर्शन.	10 Marks
Unit-IV		कार्यालयीन टीपा व नोंदी.	10 Marks
Unit-V		मुद्रितशोधन.	10 Marks
Unit-VI		जाहिरातीचा मसुदा.	10 Marks
Unit-VII		अग्रलेख.	10 Marks
Unit-VIII		Sessional	30 Marks
संदर्भग्रंथ:	1)	व्यावहारिक मराठी – ल. रा. नसिराबादकर.	
	2)	व्यावहारिक मराठी – द. दि. पुंडे.	
	3)	व्यावहारिक मराठी – कल्याण काळे.	
